



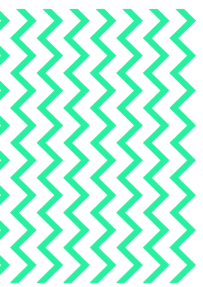
OVER STOP

TOOLKIT HOLEBI EN TRANSGENDER

OVER
STOP



 Koning
Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

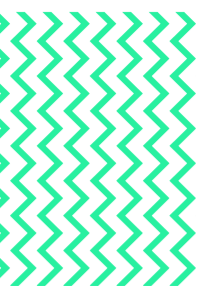


ALS JE NIET OPEN KAN ZIJN OVER JE SEKSUELE IDENTITEIT.

De Belgische wetgeving erkent de seksuele diversiteit in onze maatschappij. Toch blijft hetero in veel gevallen de 'norm'. Ontdekken dat ze tot een 'minderheid' behoren, kan LHBT*-jongeren dan ook onzeker maken of onder druk zetten.

Hun omgeving voelt niet altijd veilig genoeg om zichzelf te zijn, of ze missen een netwerk dat hen steunt. Wie niet open kan zijn over zijn seksuele oriëntatie of genderidentiteit, heeft echter een verhoogd risico op mentale of gedragsproblemen en een moeilijke school-carrière. Deze toolkit geeft leerkrachten daarom enkele basisrichtlijnen.

*lesbisch, homo, biseksueel of transgender



INHOUD

Waar of niet waar?	4
Do's en dont's voor een holebitransvriendelijk klimaat.	7
Wat in een multiculturele omgeving?	10
Invloed op de schoolcarrière.	11

WAAR OF NIET WAAR?

“HOMO ZIJN IS EEN KEUZE”

- WAAR
 NIET WAAR

LHBT-jongeren kiezen er niet voor om zo te zijn. Net zoals niemand ervoor kiest om linkshandig of klein te zijn. Je kan het ook niet aanleren, ervan genezen of er iemand mee besmetten. In sommige culturen of bij jongeren en ouders met een streng godsdienstige achtergrond leeft dit vooroordeel soms nog sterk.

“UIT DE KAST KOMEN IS EEN HYPE”

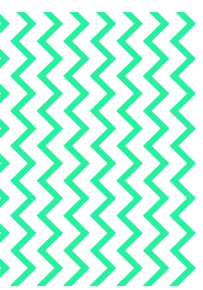
- WAAR
 NIET WAAR

Dat plots op korte tijd meerdere jongeren zich outen en het dus ‘in golven’ lijkt te komen, is niet zo vreemd: misschien heeft één jongere het voortouw genomen en heeft zijn of haar positieve coming-out anderen gesterkt? Er is overigens ook niks mis met twijfelen of experimenteren.

“DE AANDACHT VOOR HET HOLEBITRANSTHEMA IS OVERDREVEN”

- WAAR
 NIET WAAR

Je zal als jong meisje maar plots verliefd worden op een ander meisje, terwijl je je hele leven hoorde dat je op een jongen zou vallen. Als hetero onderschat je soms hoe dat aspect een deel van je identiteit vormt. Maar voor LHBT-jongeren ligt dat anders: ze behoren plots tot een ‘minderheid’ en zijn onzeker. Maar: het is wel zo dat in een volledig holebitransvriendelijke omgeving genderbeleving en geaardheid geen issue zouden mogen zijn.



WAAR OF NIET WAAR?

“EEN TRANSGENDER SPEELT GRAAG IEMAND VAN HET ANDERE GESLACHT”

- WAAR
 NIET WAAR

Bij transgenders komen geslacht en identiteitsbeleving niet overeen: hun gedrag, uiterlijk en/of innerlijke beleving is niet wat van een jongen of meisje 'verwacht' wordt. Ze voelen zich vrouw in een mannenlichaam of omgekeerd. Of ze voelen zich man noch vrouw, maar eerder iets tussenin. Wie transgender is, is niet altijd holebi.

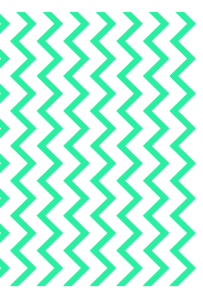
“IEDEREEN VINDT HOLEBI'S VANDAAG DE DAG OKÉ”

- WAAR
 NIET WAAR

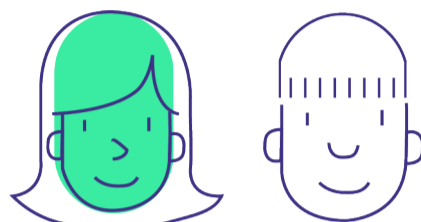
Een homonegatieve houding is tegenwoordig vaak subtiel en impliciet: niemand heeft er een probleem mee, tot het te zichtbaar wordt of te dichtbij komt. Daarnaast komt ook openlijk homofob geweld (gaybashing) voor: plagen, uitschelden, belachelijk maken, roddels verspreiden, cyberpesten, fysiek geweld gebruiken, intimideren ... Dat kan een zware mentale of fysieke tol eisen.

In deze **video** van Klasse geeft Steffie De Baerdemaeker (çavaria) tips om transgenderjongeren te begeleiden:

www.klasse.be/75725/transgender-op-school/



Holebi in cijfers:



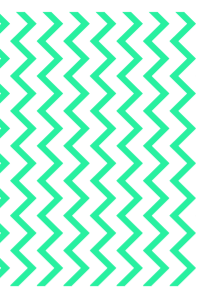
Deze LHBT-jongeren zitten niet allemaal lekker in hun vel:
15% van de lesbische en bi-meisjes heeft bijvoorbeeld voor haar 23ste verjaardag al minstens een **zelfmoordpoging** ondernomen. Bij heteromeisjes is dat 1 procent.



6% van de tweede-, derde- en vierdejaars secundair **voelde zich al eens tot hetzelfde geslacht aangetrokken**. Dat is ongeveer 1 in elke klas.



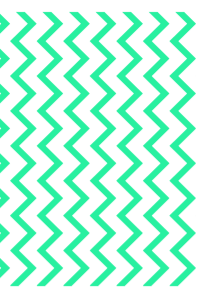
Het ergste incident dat jongeren meemaakten omdat ze holebi zijn, **vond in 47% van de gevallen plaats op school**.



DO'S EN DONT'S VOOR EEN HOLBI- TRANSVRIENDELIJK KLIMAAT.

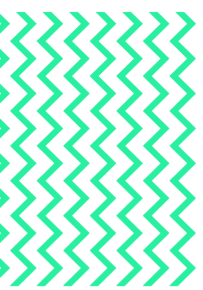
Dit doe/zeg je beter wel:

- 1 Zorg voor **rolmodellen**. Bv. een holebileraar kan zijn/haar partner meenemen naar het schoolfeest.
- 2 Schakel een **vertrouwenspersoon** in (dat hoeft geen holebitrans te zijn) bij wie jongeren knel punten of incidenten kunnen melden.
- 3 Grijp altijd in als iemand een homofobe uitspraak doet of **'homo' als scheldwoord** roept en zorg dat iedereen - ook jongeren zelf - dit negatieve gedrag consequent corrigeert: 'Wat je zegt, is discriminerend en kwetsend. Hier hebben we respect voor iedereen en keuren we niemand af.'
- 4 Betrek jongeren ook om **positief gedrag** (burgerschap, respect voor de mening van anderen, omgaan met diversiteit) te stimuleren. Op school kunnen ze bv. een GSA (Gay Straight Alliance) mee oprichten. Stimuleer contact tussen LHBT-jongeren of richt een praatgroep op. Lees op [Klasse.be](http://www.klasse.be) hoe ze in Don Bosco Haacht een GSA oprichtten www.klasse.be/114112/coming-out-begint-met-een-veilig-schoolklimaat/
- 5 Maak **het thema zichtbaar en het onderwerp vanzelfsprekend**. Hang posters tegen homofob geweld op, programmeer een tentoonstelling, hang de regenboogvlag uit ... Het zijn subtiele signalen dat je een open houding aanneemt.
- 6 Geef een **les of activiteit over het thema** seksuele diversiteit en ook breder over tolerantie, respect, mensenrechten, rolpatronen, genderstereotypen ... Maak het thema op een ernstige manier bespreekbaar, wissel meningen uit.
- 7 **Counter geloofsargumenten**. Geef een duidelijke boodschap: 'Homo zijn is slechts één aspect van iemand en speelt geen rol in hoe jullie met elkaar omgaan. Hier maken we geen verschil tussen man of vrouw, blank of zwart, groot of klein.' Haal het onderwerp uit de religieuze sfeer en focus op het menselijke: 'Wat als jij plots verliefd werd op een andere jongen? Wat als je zus zou vallen voor een ander meisje? Kan jij dan kiezen op wie je verliefd wordt?'
- 8 Volg **vormingen en bijscholing** rond genderkwesties en homoseksualiteit en maak zo jezelf en je team sterker.



Dit doe/zeg je beter niet:

- 1 “De jongens starten met tekenen, de meisjes met toneel”**
Verdeel een groep kinderen/jongeren niet altijd in jongens en meisjes. Gebruik eerder nummertjes, potje met namen, symbooltjes ...
- 2 “Amai, dat is mooi geschreven voor een jongen”**
Probeer onbedoelde man-vrouwboodschappen te vermijden. Ook de non-verbale.
- 3 “De meisjes zitten weer te babbelen”**
Vertel kinderen niet hoe ze een jongen of een meisje moeten zijn. Er zijn 1001 manieren om dat te zijn. Kinderen pikken die kleine boodschappen heel snel op.
- 4 “Jij mag hier niet komen, dat is alleen voor de meisjes”**
Spreek kinderen aan op hun stereotypen. In de poppenhoek mag iedereen spelen.
- 5 “Mijn vader zegt dat ik niet met meisjes mag praten”**
Geef een duidelijke boodschap: ‘Hier op school is iedereen gelijk en hier werk je dus wel samen met meisjes’. Zo veroordeel je niet, ook niet hoe er thuis over gedacht wordt.
- 6 “Ik wil geen prinses zijn”**
Laat kinderen niet altijd kiezen. Verplicht zowel jongens als meisjes eens om zowel auto’s als kledij te verzinnen. Moet je dan een jongen in een prinsessenkleed dwingen? Nee, een armband of diadeem kan al volstaan om van rol te wisselen. Je creëert zo wel een veilige omgeving voor een jongen die echt in het rollenspel wil opgaan.
- 7 “Heb je al een vriendje?”**
Wees alert voor de heteronorm die je ongewild zelf uitdraagt. ‘Partner’ is neutraler.
- 8 “Meisjes voetballen niet”**
Steun elke interesse die jongeren tonen, ook al is die roldoorbrekend. Anders gaan er talenten verloren.



OVER TOP

“Ik vermoed dat Noa lesbisch is. Spreek ik haar daarover aan?”

Viseer haar niet, maar ontwijk haar ook niet. Als je problemen vermoedt, bied dan voorzichtig de gelegenheid om te praten. Probeer inzicht te krijgen in de situatie. Heeft Noa haar geaardheid nog maar pas ontdekt? Twijfelt ze nog? Kan ze zichzelf aanvaarden? Is ze bang voor afwijzing? **Verplicht een coming-out niet.** Soms brengen jongeren zichzelf zo in een gevaarlijke situatie. Je kan de implicaties niet altijd goed inschatten.

WAT IN EEN MULTICULTURELE OMGEVING?

Zo werkt een multiculturele lagere school rond holebi's

Toen de Unescoschool in Koekelberg het gemeentehuis mocht bezoeken, trouwden de juffen van het derde leerjaar daar – net echt – met elkaar. “Het bewijst dat onze leraren steeds minder in stereotypen denken”, vertelt directeur Guray.

Traject op maat

Directeur Guray: “Het thema holebi heeft veel tentakels. Je linkt het makkelijk aan interculturele dialoog, wereldburgerschap, respect. De raakpunten met onze schoolvisie, met ons gelijkekansenplan en met de eindtermen liggen voor het rapen. Ik voelde dat dit team er klaar voor was: we stapten in een traject op maat van onze school.

Een externe begeleider schoolt de 6 kernteamleden bij die op hun beurt de leraren wegwijs maken. Deze werkwijze heeft meer effect dan 1 leraar op bijscholing sturen. We worden gesteund met boekentips, les-suggesties, werkbladen ... Het is concreet, bruikbaar, zonder administratie voor de leraren.”

Clichés aanpakken

“We screenden eerst ons materiaal. We kopen ballen in een neutrale kleur en zijn ons erg bewust van de stereotypen bij het gebruik van prenten. De keukenhoek is hier dus niet roze geschilderd. In een volgende stap nemen we onze mondelinge boodschappen onder de loep. Want onbewust zeggen we wel eens verkeerde dingen: waarom moeten de jongens bijvoorbeeld altijd met de banken sleuren? We durven eerlijk tegen elkaar te zijn en ‘betrappen’ elkaar al lachend. Clichés met humor aanpakken, dat werkt wel.”

Leuke discussies

“We droppen geen bom, maar brengen het holebithema subtiel aan. Hoe? Met een respectbeurs en de tentoonstelling ‘Ik en de ander’ bijvoorbeeld. Dat lokt in de lagere school leuke discussies uit.

We spraken af dat ongeruste ouders bij mij konden komen, maar niemand vroeg: ‘Waar zijn jullie mee bezig?’. We communiceren over de tentoonstelling in de nieuwsbrief, maar letten wel op met uitdagende foto's.

We veroordelen de beeldvorming die leerlingen van thuis meekrijgen niet, maar geven wel onze kijk mee. Anders horen de leerlingen maar één versie van de feiten. Daar zijn ook alle leraren van levensbeschouwelijke vakken bij betrokken. Rond seksuele diversiteit werken wordt trouwens ook opgelegd in de eindtermen.”

INVLOED OP DE SCHOOLCARRIÈRE.

“Meisjes worstelen er meer mee.”

Saskia Aerts onderzocht de schoolcarrière van holebijjongeren. “Hun cijfers verschillen niet veel van die van heterojongeren. Maar lesbische en biseksuele meisjes maken wel iets meer kans op een B- of C-attest. Zij blijken een kwetsbare en vergeten groep.”

Het zijn toch vooral jongens die negatieve reacties krijgen?

Saskia Aerts: “Dat klopt. Toch scoren meisjes op alle vlakken slechter: het gevoel erbij te horen, hun motivatie, resultaten, hun identiteit aanvaarden ... Ze zijn minder zichtbaar dan homo’s, denken veel na over reacties van anderen en hebben moeite om hun nieuwe identiteit te aanvaarden.

Het duurt dan ook langer voor ze zich outen. Bij meisjes komt het inzicht vaak plots terwijl jongens er meestal langzaam aan kunnen wennen. Ze tonen ook minder dat ‘typische meisjesgedrag’ dat leraren graag hebben. Bij een deel van de homojongens speelt het omgekeerde: hun vrouwelijke trekken worden in ons onderwijs sneller beloond.”

Bso- en tso-leerlingen staan negatiever tegenover LHBT-jongeren?

Saskia Aerts: “Er zijn inderdaad grote verschillen. De sociale ongelijkheid speelt hier een rol: veel jongeren uit de lagere sociale klassen komen in het bso/tso terecht. In zulke minder diverse groepen worden stereo typen versterkt. Toch hebben holebi’s niet het gevoel dat ze in het bso/tso meer gediscrimineerd worden.

Blijkbaar is het niet omdat je zo denkt, dat je je ook zo gedraagt. Mogelijk zijn leerlingen in bso/ tso de negatieve opmerkingen ook meer gewoon zodat ze die niet meer persoonlijk nemen en niet melden tijdens het onderzoek. Bovendien zou het kunnen dat homo- en bi-jongens in typische richtingen zitten met veel meisjes: drama, haartooi, kantoor ...”

Schelden, belachelijk maken ... wat doet dat met een jongere?

Saskia Aerts: “Wie ‘vuile homo’ roept, beseft niet hoe diep dat de andere raakt. Het gaat, eerder dan bij plagerijen over een bril of over ros haar, over je identiteit. Pesters zien het als een grapje. Hun hetero zijn is geen deel van hun identiteit, terwijl holebi-jongeren soms jaren worstelen om dat stukje van zichzelf te aanvaarden.

In een holebivriendelijke school reageren leraren op kwetsende opmerkingen. Ze staan er open voor diverseiteit, durven het thema ter sprake te brengen, hebben er continu aandacht voor. En wat blijkt? Ook hetero leerlingen ervaren zulke scholen duidelijk positiever.”



OVER TOOP

Meer toolkits te vinden op:
overkop.be

